

DEFINICIJE GEOGRAFIJE I NJIHOVA APLIKATIVNOST

Amra Čatović

Univerzitet u Sarajevu, Prirodno-matematički fakultet, Odsjek za geografiju,
Zmaja od Bosne 33-35, Sarajevo, Bosna i Hercegovina
amra-catovic@hotmail.com

U bosanskohercegovačkoj naučnoj literaturi teorijske rasprave i članci o definiciji i objektu proučavanja geografije, te njenom položaju u našoj državi malobrojni su i uglavnom se svode na konstatovanje činjenice da je položaj geografije nezadovoljavajući, ali konkretnih napora usmjerenih na rješavanje tog problema skoro da i nema. Definicije geografije u stranoj i domaćoj naučnoj literaturi novijega datuma uglavnom su nedorečene, što će biti prikazano i na konkretnim primjerima. Analizirajući domaće i međunarodne teorijske radove, definisanje geografije se nameće kao imperativ, primarno zbog objekta i predmeta njenog proučavanja, kojima se ona pozicionira u okviru naučnog sistema, a ne samo kao odgojno-obrazovni predmet. Geografija kao nauka ima svoj fundamentalni naučni okvir, koji se koristi u najrazličitijim oblicima njenog značaja i ima konstruktivni odnosno aplikativni značaj.

Gljučne riječi: geografija, definicija, nauka, proučavanje, aplikativnost, aplikativna geografija

DEFINITIONS OF GEOGRAPHY AND ITS APPLICABILITY

Amra Čatović

University of Sarajevo, Faculty of Science, Department of Geography,
Zmaja od Bosne 33-35, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

In Bosnia and Herzegovina's scientific literature theoretical discussions and articles on geography definition, object of study and its position in our country are few, and mainly recognizing the fact that the position of geography is unsatisfactory, but specific efforts in solving this problem are almost nonexistent. Geography definitions in foreign and domestic scientific literature recently published titles are mostly incomplete, as will be shown on specific examples. By analyzing domestic and international theoretical works, it is obvious that defining of geography is an imperative, primarily due to the object and subject of its study, which are fundamental in positioning geography within the scientific system, and not only as educational subject. Geography as a science has its fundamental scientific framework, which is used in various forms and its significance has constructive and applicative importance.

Key words: geography, definition, science, studying, applicability, applied geography

UVOD INTRODUCTION

„ ... puki nazivi mjesta ... nisu geografija ... znati napamet cijeli rječnik geografskih pojmova samo po sebi, ne može predstavljati geografu. Geografija ima veće ciljeve od ovoga: ona teži klasifikaciji pojava (podjednako prirodnog i političkog svijeta), njihovom poređenju, generalizaciji, da se uzdigne od posljedica do otkrivanja uzroka, istovremeno prateći zakone prirode i proučavajući njihov uticaj na čovjeka. Ovo je „objašnjavaње stvarnosti“ - ovo je geografija. Jednom riječju, geografija je nauka – ne pukih pojmova, već argumenta i razloga, uzroka i posljedica.“

William Hughes, 1863.

Riječ geografija u današnjem društvu izaziva različite reakcije i često oprečna razmišljanja. Nerealno je očekivati da svako razumije bit geografije kao većina pripadnika geografske struke i nauke. Čini se da njeno nerazumijevanje proizilazi iz nedorečenosti ili generalne definicione percepcije, koje nekada u značajnoj mjeri odstupaju od smisla i objekta geografskog određenja kao nauke. Do devijacije u ovom pogledu dolazi, prije svega, zbog neusklađenosti pristupa geografskom proučavanju prostora u obrazovno-metodičkom i istraživačko-naučnom kontekstu, zatim zbog uticaja svih vrsta medija, s posebnim naglaskom na Internet izvore i enciklopedije te naučno-popularne časopise, neiskorištenosti i zanemarivanja mogućnosti razvijanja različitih geografskih vještina i nedovoljnog pojavljivanja geografa u javnosti. Navedena razmišljanja o nepovoljnom položaju geografije u Bosni i Hercegovini, dodatno usložnjava i naglašava često neprecizna predmetna identifikacija geografije u obrazovnom sistemu.

Svrha svake naučne discipline izražava se definicijom koja mora sadržavati koncept, predmet i metodologiju nauke. Problem definisanja geografije kao naučne discipline evidentan je prije svega zbog koncepta struke, koji se mijenja tokom vremena, odnosa čovjeka i prirodne osnove koji je oduvijek zanimao geografiju, te savladavanja dihotomije koja proizilazi iz navedenih odnosa (geografija je prirodna i društvena nauka). Počeci razvoja savremene geografije okarakterisani su dualizmom – s jedne strane jačaju fizičkogeografska, a s druge društvenogeografska proučavanja.

Geografija je naučna disciplina duge tradicije, a kratke povijesti. Iako se kao moderna naučna disciplina formirala u drugoj polovini 19.st., počeci njenog razvoja sežu daleko u prošlost (M. Vresk, 1997), po kome je ona, kao samostalna nauka, starija od mnogih drugih. Pored toga neke nauke su se razvile na objektima i premetima geografskog proučavanja. Objekti i predmeti geografske stvarnosti izdiferencirali su geografiju na naučne geografske oblasti i komponentne geografske nauke i čine sistem geografskih nauka, pa je time geografija ujedno kompleksna i istovremeno sintetička nauka.

NEKE DEFINICIJE GEOGRAFIJE U FUNKCIJI GEOGRAFSKIH APLIKACIJA SOME GEOGRAPHY DEFINITIONS IN FUNCTION OF GEOGRAPHIC APPLICATION

Da bi se shvatio fundamentalni značaj geografije i njena dualistička uloga na relaciji fizičkogeografskog i društvenogeografskog shvatanja objektivne geografske stvarnosti potrebno se zadržati na analizi grupa definicija iz njihovog mnoštva. Na jednoj strani se nalaze enciklopedijske definicije koje, iako davno izrečene imaju svoje recentno

značenje iz kojih saznajemo objekat i predmet geografskog proučavanja. Enciklopedijske definicije sadržavaju dualistički pristup; prirodni i društveni, kao i interakcije koje iz tih odnosa proizilaze. Ovakav primjer je definicija sadržana u Ruskoj geografskoj enciklopediji (1966), po kojoj je geografija sistem prirodno-geografskih i društveno-geografskih nauka, koja proučava funkcionisanje i razvoj geografske površine u interakciji prostorne distribucije pojedinih njenih dijelova.

Osim fundamentalnog i interakcijskog definicionog objašnjenja objekta i predmeta geografskog proučavanja postoje i enciklopedijske definicije, koje sadrže horološku komponentu, kao npr. Vojna enciklopedija (1972), po kojoj je geografija nauka koja proučava oblasti Zemljine površine. Sljedeći enciklopedijski nivo definisanja geografije odnosi se na geosistemski pristup u smislu da je „geografija znanost koja istražuje i proučava u prvom redu površinu Zemlje, tj. litosferu ili tvrde (stjenovite) dijelove Zemljine kore, atmosferu, rasprostranjenost voda, životinjskog i biljnog svijeta“, koji daju pogodnosti naseljavanja stanovnika u smislu njegovih rasa...“ (Opća enciklopedija, 1978.).

Sistemski pristup geografije nalazimo u nekim kongresnim rezolucijama po kojima je geografija „sistem prirodno-geografskih i društveno-geografskih nauka, koja izučava prirodne i proizvodno-teritorijalne komplekse na Zemlji i njihove komponente.“ (Zbornik radova X Kongresa Jugoslavije, 1976).

Razvojni put moderne geografije u radovima savremenika toga vremena A. Von Humbolta koji svoja istraživanja temelji na uzročnosti i zakonitostima prirodnih elemenata i K. Ritter (1779-1859), koji iako historiogeograf naglašava prirodne osnove u geografiji i zastupa horološki i geoekološki pristup geografskog proučavanja, preko V.de la Blaža (1845-1918) protagoniste francuske moderne geografske škole, koji je svoj naučni geografski pristup temeljio na humanoj geografiji, H. Makindera (1861-1947), u Engleskoj, koji svoj geografski pristup temelji na geografiji kao nauci, koja se bavi uzajamnim odnosom čovjeka i fizičke okoline, W.M. Devis (1850-1934), koji u geografiju uvodi cikluse geografskog razvića, od kojih je najpoznatiji morfološki, do učenja M.V. Lomonosova (1711-1765), koji geografiju smatra pretežno prirodnom naukom u koju ubraja i antropogeografiju. V. Dokučajev početkom 20.st. shvatajući suštinu odnosa između društva i prirode kao relaciju unutar jedne cjeline, uvažavajući sva ova definiciona geografska stremljenja, definiše geografiju kao potpuno samostalnu nauku, koja ima vodeće mjesto u sistemu nauka, sa svojim specifičnim, strogo određenim zadacima i metodama, ne miješajući se u postojeće grane prirodnih i društvenih nauka.

Evolucija definisanja geografije od fundamentalnog prema aplikativnom nastaje početkom prošlog stoljeća sa razvojem komponentnih geografskih nauka, koje osim fundamentalnog sve imaju opću, posebnu, regionalnu i aplikativnu komponentu. Iz takvog shvatanja komponentnog razvoja sistema geografskih nauka nastao je dualizam sistema fizičkogeografskih i društveno-geografskih nauka. Ako shvatimo da je sistem najveće jedinstvo onda geografija u svom definicionom području ima isključiv monoteistički pristup.

Savremena geografska stremljenja i definiciona polazišta zasnivaju se na behaviorizmu, humanističkom, strukturalističkom i ekološkom polazištu. Ovo je dovelo do modificiranja metodološkog koncepta geografije. Zasluge za strukturni koncept geografije pripadaju P. Haggett (1972), koji geografiju promatra sa prostornog, ekološkog i regionalnog stajališta. Nešto kasnije, tokom 80-ih godina razvija se koncept kompleksne geografije P. Weichhart (1975), koja obuhvata: fizičku, ekološku i humanu geografiju. Nakon toga, razvija se pluralistički metodološki sistem u geografiji, od kojih neki i nemaju naučno

utemeljenje, od premise da je ona ono čime se bave geografi ili to je prostor, onaj i onakav kako ga svaki pojedinac doživljava.

Savremeno tretiranje geografije sadržano u knjizi „What is Geography” podcrtava njen svjetski značaj koji, pored ostalog, stavlja naglasak na proučavanje urbanizacije i mobilnosti, tj. prostorne pokretljivosti stanovništva (Bonnett, 2009); do isticanja prostorno holističkog pristupa, koji u obzir uzima čitav spektar faktora (Gabler i dr., 2007). Iz priloženih definicionih analiza saznajemo da se savremena geografska konvergencija, osim nekih specijaliziranih radova njenih komponentnih nauka, ne zasniva na prirodnoj osnovi ni društvenoj nadgradnji, već na odnosima koje te dvije kategorije međusobno interakcijski formiraju. Ovakva savremena tendencija geografije je bliska (geo)ekologiji koja ...“proučava prirodne uvjete naseljavanja, ekonomske resurse u funkciji materijalne proizvodnje i interakcije koje iz tih odnosa proizilaze“ (Spahić, 2011). Razvoj geografske nauke počeo se bazirati na horološkim postulatima deduciranim na čovjeka i njegovo okruženje, što podrazumijeva opći geokološki pristup. Ovaj koncept u razvoju moderne geografije ...“napušta idiografski, a težište stavlja na nomotetički pristup“ (Spahić, 2005).

Savremena geografija je ovladala naučnom metodologijom koja je duboko pronikla u suštinu uzajamnosti prirodnogeografskih i društvenogeografskih pojava i procesa koje su i objekat proučavanja geografije, što joj omogućava rješavanje nagomilanih problema iz oblasti turizma i regionalno-prostornog planiranja. U širem smislu, turizam predstavlja interdisciplinarnu nauku, te se kao svojevrsan horološki fenomen može tretirati kao dio geografije, gdje se turistička geografija javlja kao spona između turizma i geografije. Turistička geografija proučava vrednovanje i valorizaciju geografske sredine u turističke svrhe. Ova valorizacija spada u programska geografska istraživanja koja se zasnivaju na komponentnim geografskim naukama. Pri ovome, treba naglasiti da ekonomska geografija proučava razmještaj prirodnogeografskih i društvenogeografskih resursa, što je osnova njihove eksploatacije u privredne svrhe. Primjena kvantitativnih metoda uz korištenje informacionih tehnologija u obradi podataka uticala je na sve veću primjenu geografije u praksi. Prema tome, najveći značaj aplikativna geografija ima u regionalno-prostornom planiranju i (geo)ekološkim proučavanjima, s ciljem uređenja i zaštite životne sredine.

FUNDAMENTALNI ZNAČAJ APLIKATIVNE GEOGRAFIJE THE FUNDAMENTAL IMPORTANCE OF APPLIED GEOGRAPHY

U sferi geografskih nauka, velika pažnja se posvećuje razvoju aplikativne ili primjenjene geografije ili kako je još nazivaju praktična, konstruktivna, angažirana itd. Aplikativna geografija se razvija na elementima nove, ali i tradicionalne geografije i oslanja se na fundamentalne, prostorno-planerske i ekološke aspekte. Primjenjena geografija je 1960.god. prihvaćena u područje naučne geografije i institucionalizirana, a 1950.god. je na kongresu IGU-a prvi put djelovala sekcija za primjenjenu geografiju. Cilj i značaj aplikativne geografije se ogledaju u primjeni geografskih znanja u rješavanju različitih problema. Aplikativna geografija se zasniva na proučavanju geografske sredine, čiji se rezultati istraživanja koriste u najrazličitijim svrhama, a prije svega, eksploatacije obnovljivih i neobnovljivih prirodnih resursa, na zaštiti životne sredine, prostornog i regionalnog planiranja, razvoju sektora privređivanja i strategiji privrednog održivog razvoja.

Primijenjena geografija duboko je pronikla u uzroke velikog broja ekonomskih, socijalnih i ekoloških problema, te stvorila osnovu za njihovo rješavanje (Pacione, 2011). Relevantnost i vrijednost primijenjenih geografskih istraživanja posebno dolazi do izražaja u

rješavanju mnoštva problematičnih situacija savremenog društva - u rasponu od ekstremnih prirodnih događaja (poplave, suše i potresi) kroz okolišnu problematiku (krčenje šuma, bolesti i širenje pustinja) do društvenih pitanja (kriminal, siromaštvo i nezaposlenost).

Predstavu o geografskim aplikacijama dao je A. J. Herbertson (1899) u predavanju na Vijeću geografskog društva u Manchesteru, pri čemu aplikativnu geografiju vidi kao „poseban način gledanja u geografiji“. Prema njemu ...“poslovni čovjek ima ekonomski način gledišta, ljekari klimatski i demografski, za misionare i etičare etički“. Noviji pokušaji definisanja primjenjene geografije također su poučni i odražavaju naučno gledište.

Primijenjena geografija se često shvata kao primjena geografskog znanja i vještina u rješavanju društvenih, privrednih i ekoloških problema. Primijenjena geografija nije disciplina unutar geografije, već predstavlja pristup koji može okupiti naučnike iz svih geografskih sfera u svrhu određenih društveno korisnih aktivnosti (Pacione, 2004). Aplikativni geografi tvrde da je identifikacija i primjena relevantnih teorija, koncepata i tehnika unutar geografije i njenih disciplina pozitivna snaga aplikativne geografije.

Razvoj primijenjene geografije bio je popraćen raspravama o korisnosti teorijskih i primijenjenih istraživanja. Kritičari poput Coopera (1966) i Kenzera (1989) su upozoravali na primijenjena geografska istraživanja kao prijetnju intelektualnom razvoju geografske discipline. S druge strane, Applebaum (1966) je isticao da „geografija kao disciplina može koristiti u čovjekovoj borbi za bolji život. Geografi bi trebali „ustati i pridružiti se zagovornicima ove ideje i izvršiteljima u ovoj borbi " (Applebaum, 1966). Na sličan način, Abler (1993) smatra da su „geografi previše zaokupljeni onim što je geografija; premalo se njih bavi onim što oni mogu učiniti za društvo koje ih plaćaju" (Abler, 1993).

Prema Palmu i Brazelu (1992) „primijenjena istraživanja u bilo kojoj disciplini su najbolje objašnjena kao istraživanja koja su u suprotnosti sa osnovnim, ili čistim istraživanjima. U geografiji, temeljna istraživanja imaju za cilj razviti nove teorije i metode koje će pomoći u objašnjavanju procesa kroz koje prostorna organizacija fizičkog ili društvenog okruženja evoluirala. Za razliku od toga, primijenjena istraživanja koriste postojeće geografske teorije ili tehnike u cilju razumijevanja i rješavanja specifičnih empirijskih problema.“

Frazier (1982) ističe da „primijenjena geografija koristi principe i metode „čiste“ teorijske geografije; analizira i ocjenjuje pojave i procese u stvarnom svijetu. U ovom postupku, geograf nastoji manipulirati geografskom sredinom i prostornom stvarnošću.

Ravnoteža između čistog teorijskog znanja i primijenjenih istraživanja unutar discipline varira tokom vremena u odnosu na postojeće društveno-političko okruženje, zbog čega fundamentalne nauke usljed vanjskih pritisaka ističu svoj aplikativni značaj i sposobnost u rješavanju konkretnih problema (Pacione, 2011).

Na kraju bi trebalo konstatovati da aplikativna geografija nije posebna naučna disciplina, niti poseban dio opće geografije. Ona, geografska znanja postavlja u ravan rješavanja konkretnih problema, a koji se tiču njenog komponentnog ili kompleksnog pitanja. Zbog toga i svaka komponentna geografska nauka iz njenog sistema prirodnogeografskih i društvenogeografskih nauka ima svoj aplikativni dio. Aplikacija geografskih znanja u rješavanju određene problematike ima dugu tradiciju, a vezuje se za prirodnogeografske i društvenogeografske spoznaje u rješavanju naseljavanja, iskorištavanja prirodnih resursa, izgradnja saobraćajnica i sl. Njena početna aplikativnost zasnivala se na ogromnom broju informacija, već početkom 70-ih godina prošlog stoljeća, kada se ovo razdoblje prihvata kao početak naučnog područja u geografiji (Kuhn, 1962).

Uvođenje aplikativne geografije u polje geografskih istraživanja, značajno je došlo do izražaja 80-ih godina minulog stoljeća, kada se veliki broj geografa zapošljava van školskih institucija, radeći na poslovima prostornog planiranja, zaštiti životne sredine, informacijskim i dokumentacionim poslovima, a u novije vrijeme i turizmu. Aplikativne tendencije geografija je zasnovala na njenom pluralističkom konceptu. On je u Bosni i Hercegovini iskazan i u geografskim edukacijama započeo još 80-ih godina prošlog stoljeća, a proširen i inkorporiran uvođenjem Bolonjskog procesa od ak. 2004/05.god., kada je na Odsjeku za geografiju Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu uveden koncept savremenog studija aplikativne geografije uvođenjem novih studijskih smjerova iz oblasti turizma i zaštite životne sredine i regionalnog i prostornog planiranja na sva tri ciklusa studija. Ovaj koncept univerzitetske geografske edukacije usmjeren je na:

- identifikaciju i valorizaciju prirodnih i antropogenih motiva u svrhu regionalnog i prostorno-razvojnog turističkog planiranja posebne namjene;
- oblikovanju i dozvoljenoj adaptaciji prirodnog i antropogenog prostora;
- planiranju prostorne organizacije regije;
- otvaranju i približavanju prirodnih i antropogenih ambijentalnih motiva u turističke svrhe;
- racionalnom korištenju neobnovljivih prirodnih resursa radi očuvanja obnovljivih prirodnih resursa;
- zaštiti i obnovi životne okoline i
- planskom razvoju proizvodnih djelatnosti (Spahić, 2011).

ZAKLJUČAK

CONCLUSION

Cilj ovog rada je prikaz fundamentalnog značenja različitih definicija geografije, kao i empirijskog značaja aplikativne ili primjenjene geografije. U radu su dati primjeri samo nekih od definicija geografske nauke i evoluciju njenog pojmovnog određenja kroz historiju. Razmatrana je i povezanost između teorijskih i primjenjenih istraživanja i aplikativnosti geografije. Problem definisanja geografije kao naučne discipline evidentan je prije svega zbog koncepta struke, koji se mijenja tokom vremena, odnosa čovjeka i prirodne osnove koji je oduvijek zanimao geografiju, te savladavanja dihotomije koja proizlazi iz navedenih odnosa (geografija je prirodna i društvena nauka). Geografija je kompleks komponentnih prirodno-geografskih i društveno-geografskih nauka, koje proučavaju prirodne uvjete naseljavanja geografske sredine, kao i ekonomske resurse u funkciji materijalne proizvodnje. Geografija je interdisciplinarna nauka u kojoj se putem jedinstvenog sistema fizičkogeografskih i društveno-geografskih disciplina proučavaju, pojašnjavaju, planiraju i predviđaju postojeći odnosi u geografskoj sredini (elementi i procesi, te njihove uzročno-posljedične veze) nastali prožimanjem prirodnih elemenata (faktora) i društvenih faktora (elemenata), s ciljem otkrivanja, objašnjavanja i predviđanja zakonitosti u procesu njihovog transformiranja, te njihovog valorizovanja u privredne svrhe u skladu s principima održivog razvoja. Ovako definisana, geografija je već sama po sebi izuzetno složena i opsežna te predstavlja poseban naučno-istraživački izazov. Spoznaja i općeprihvaćena identifikacija geografije, prema kojoj samo ona može svojim tehnikama i metodama rada, pristupom, razmatranjem, definisanjem i predviđanjem postaviti prostorne zakonitosti i organizaciju prostora omogućavaju geografiji neosporni status u nauci, te razvoj profila studija u organizacijskom

smislu kojim je moguće proširiti naučni interes. Primijenjena ili aplikativna geografija je pristup koji se bazira na važnosti ili društvenoj korisnosti geografije i koji se fokusira na primjenu geografskih znanja i vještina u cilju rješavanja socijalnih, ekonomskih i (geo)ekoloških problema. Raspon primijenjenih geografskih programskih istraživanja ilustruje ne samo doprinos koji geografija ima trenutno u rješavanju društvenih, privrednih i (geo)ekoloških problema, već naglašava i rastući potencijal geografskog pristupa u rješavanju poteškoća s kojima se danas suočava čovječanstvo.

Na kraju bi trebalo konstatovati da aplikativna geografija nije posebna naučna disciplina, niti poseban dio opće geografije. Ona, geografska znanja postavlja u ravan rješavanja konkretnih problema, a koji se tiču njenog komponentnog ili kompleksnog pitanja. Zbog toga i svaka komponentna geografska nauka iz njenog sistema prirodnogeografskih i društvenogeografskih nauka ima svoj aplikativni dio. Aplikacija geografskih znanja u rješavanju određene problematike ima dugu tradiciju, a vezuje se za prirodnogeografske i društvenogeografske spoznaje u rješavanju naseljavanja, iskorištavanja prirodnih resursa, izgradnja saobraćajnica i sl. Njena početna aplikativnost zasnivala se na ogromnom broju informacija, već početkom 70-ih godina prošlog stoljeća, kada se ovo razdoblje prihvata kao početak naučnog područja u geografiji (Kuhn, 1962).

Uvođenje aplikativne geografije u polje geografskih istraživanja, značajno je došlo do izražaja 80-ih godina minulog stoljeća, kada se veliki broj geografa zapošljava van školskih institucija, radeći na poslovima prostornog planiranja, zaštiti životne sredine, informacijskim i dokumentacionim poslovima, a u novije vrijeme i turizmu.

Aplikativne tendencije geografija je zasnovala na njenom pluralističkom konceptu. U Bosni i Hercegovini, uvođenjem Bolonjskog procesa od ak. 2004/05.god., na Odsjeku za geografiju Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu uveden je koncept savremenog studija aplikativne geografije kroz nove studijske smjerove iz oblasti turizma i zaštite životne sredine, kao i regionalnog i prostornog planiranja na sva tri ciklusa studija.

Literatura

References

- Anučin, V.A. 1965: Razvoj teorije u ruskoj i sovjetskoj geografiji, Geografski glasnik br.25
- Beck, H., 1959: Alexander Von Humboldt, Band I, II; Steiner Verlag
- Bonnett, A., 2009: What is Geography?, SAGE Publications
- De Blij H., 2005: Why Geography Matters: Three Challenges Facing America: Climate Change, the Rise of China, and Global Terrorism, Kindle Edition
- Dokučev, V.V., 1951: Izbrannye sočinenija, Gosudarstvennoe Izdat. Sel'skochozjajstvennoj Literatury, 416-417
- Gabler, R., Peterson, J. 2006: Essentials of Physical Geography, Brooks Cole; 8th edition.
- Pacione, M., 2004: The Principles and Practice of Applied Geography, in: Applied Geography: A World Per-spective(eds. Gibson, L., Bailly, A.), Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, 23-45.
- Pacione, M., 2011: Applied Geography: Principles and Praxis, Hrvatski geografski glasnik 73(1), 7-28
- Sant, M., 1982: Applied Geography: Practice, Problems and Prospects, Longman, London.
- Spahić, M., 2005a: Osnovni aspekti razvoja geografske misli u Bosni i Hercegovini, Zbornik radova Prvog kongresa geografa Bosne i Hercegovine, 16-25
- Spahić, M., 2005b: Neki metodološki problemi geografizacije i ekologizacije savremene nauke, Geografski radovi – naučni časopis za geografiju, Tuzla 44-60
- Spahić, M., 2011: Geografsko i geokološko obrazovanje u funkciji turističkog, regionalnog i

prostornog planiranja, Zbornik radova Međunarodnog naučnog skupa Edukacija iz turizma i zaštite životne sredine kao preduvjet turističkog, regionalnog i prostornog planiranja, 61-73

Vresk, M., 2007: Uvod u geografiju, Školska knjiga, Zagreb.

Zbornik radova X Kongresa Jugoslavije, 1976. Beograd

http://encyclopedia.thefreedictionary.com/Geography#cite_note-9

SUMMARY

DEFINITIONS OF GEOGRAPHY AND ITS APPLICABILITY

Amra Čatović

University of Sarajevo, Faculty of Science, Department of Geography,

Zmaja od Bosne 33-35, Sarajevo, Bosnia and Hercegovina

This paper seeks to demonstrate the fundamental principles and empirical praxis of geography. It provides an overview on some geography definitions and evolution of geography definitions through history. Consideration is given to the relationship between 'pure' and 'applied' research, and the particular concept of 'useful knowledge' is introduced. Finally, a prospective perspective is adopted to consider the question of the value of applied geography for contemporary societies.

Geography is a scientific discipline of a long tradition, but short history. Although it was established as a modern scientific discipline in the second half of the 19th century, beginnings of its development reach far into the past. Development of modern geography is characterized by dualism of physicalgeographic and socialgeographic studies.

In order to understand the fundamental importance of geography and its dualistic role in the physicalgeographic and socialgeographic studies of objective geographical reality it is necessary to analyse few out of group of geography definitions. On one hand, there are encyclopedic definitions. Although, long imposed they have its recent meaning from which we learn the object and subject of geographical studies. Encyclopedic definitions contain dualistic approach; natural and social, as well as the interactions that arise from these relationships. Also, there are encyclopedic definition, containing chorologic component.

The development path of modern geography can be followed in works of A. von Humboldt, whose research is based on causality and the laws of natural elements and in works of K. Ritter (1779-1859), who although interested in history as well in geography emphasizes the natural basis of geography and represents chorological and geoecological access to geographical studies, H. Makindera (1861-1947), who its geographical approach base on geography as a science, which deals with mutual relationship between human and physical environment. V. Dokučajev in early 20th century, considering the essence of the relationship between society and nature, defines geography as a fully independent science, which has a leading position in the system of sciences.

Evolution of defining the geography from fundamental to the applicative occurs at the beginning of the last century with the development of component geographical science, which all except fundamental, have general, special, regional and applicative component. Credit for the structural concept of geography belongs to P. Haggett (1972), which looks geography through physical, environmental and regional perspective.

Modern geography has mastered the scientific methodology that is deeply glimpsed into the essence and reciprocity of the physicalgeographic and socialgeographic phenomena and processes that are the object of geography study, which enables it to resolve the accumulated problems in the field of tourism and regional- spatial planning. Largest significance applied geography has in regional- spatial planning and (geo) environmental studies.

Applied geography is based on the study of geographic environment, whose results are used in various research purposes, and above all, exploitation of renewable and non-renewable natural resources, protection of the environment, spatial and regional planning, development of economic sectors and economic strategy for sustainable development .

Development of applied geography was accompanied by a discussion of the usefulness of theoretical and applied research. Applebaum (1966) pointed out that "geography as a discipline can be used in man's struggle for a better life. Geographers should "stand up and join the proponents of this idea and perpetrators in this fight" (Applebaum, 1966). Similarly, Abler (1993) argues that "geographers are too preoccupied with what is geography; too few of them deal with what they can do for the society that pays them " (Abler , 1993).

Applied geography is not a scientific discipline, nor a special part of the general geography. She uses geographical knowledge in order to solve specific problems , which are affecting its component or complex issues. Its initial applicability is based on the enormous amount of information in the early 70s of last century, when this period was accepted as the beginning of the scientific areas in geography (Kuhn, 1962) .

Introducing applied geography in the field of geographic research came to the fore of the 80s of the past century , when a large number of geographers was employed outside of school institutions working in urban planning , environmental protection , information and documentation activities , and more recently tourism .

In Bosnia and Herzegovina, the introduction of the Bologna Process in year 2004/05, in Department of Geography, Faculty of Natural Sciences, University of Sarajevo has introduced the concept of the modern study of geography through the application of new study courses in the field of tourism and environmental protection , as well as regional and urban planning in all three cycles of study.

Author

Amra Ćatović

Master of Tourism and environmental protection, teaching assistant at the Faculty of Science, University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina. Her main research themes are Geoecology and Tourism and Environmental protection. PhD candidat at Doctoral studies, Faculty of Science, University of Sarajevo, Department of Geography.